

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

exequente, sed à movente, quæ voluntas est.

Ad primam confirmationem; nego Consequentiam: cum enim uti non sit dirigere, sed movere, est illius potentia ut elicientis, cujus est ut moventis.

Ad secundam, nego etiam consequentiam ob eandem rationem: imperium enim non est substantialiter motio, sed directio motiva, & ideo illius potentia est ut elicientis, cujus est ut dirigentis, non verò cujus est ut moventis. De quo infra.

Objicies secundò: Omnis actus à voluntate elicitus; est in ea tanquam subjecto: Sed usus non subiectatur in voluntate: Ergo non est actus ab ea elicitus. Probat minor: Actio & passio sunt in eodem subjecto: Sed usus passivus est in potentia exequentibus: Ergo & usus activus.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem. Ad cujus probationem dicendum est usum non esse actionem transeuntem formaliter, sed tantum virtualiter: actio autem virtualiter transeuntem non debet esse in eodem subjecto in quo est passio quam infert, ut patet in creatione, & aliis Dei actionibus virtualiter transeuntibus.

Objicies tertio: Usus est essentialiter electio: Ergo non distinguitur ab ea. Consequentia patet, Antecedens probatur primò. Omnis actus efficax qui versatur circa utile ut tale, est electio, sicut omnis actus efficax qui circa finem ut per media consequendum existit, est intentio: At usus versatur efficaciter circa utile ut tale: Ergo est electio essentialiter.

Secundò probatur idem Antecedens: Desiderium efficax unius medij præ alio, est electio: Sed usus est desiderium efficax unius medij præ alio; cum non sit amor specialiter dictus, qui abstrahit à presentia & absentia, nec delectatio quæ supponit bonum habitum: Ergo essentialiter est electio.

Respondeo negando Antecedens. Ad cujus prima probationem respondetur, juxta dicta in ultima probatione conclusionis; distinguendo Majorem; eamque concedendo de actu efficaci circa utile, ut est effectus finis in ordine intentionis; negando autem de actu qui attingit utile, & prout est causa finis in ordine executionis; & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam: quia usus non attingit utile, prout est effectus finis in ordine intentionis, sed prout ipsum causat in ordine executionis.

Ad secundam probationem, sub eadem distinctione Majoris & Minoris, nego Consequentiam: dato enim quod usus sit desiderium efficax unius medij præ alio, non tamen est electio; sed actus ab illa distinctus; ob rationem jam dictam, quia scilicet non erga medium, ut est effectus finis, sed circa finem, quem in ordine executionis causat, versatur. Dixi, dato quod sit desiderium: usus enim non est desiderium de bono futuro, sed quasi delectatio de bono utili presenti; non speculativa, sed practica; quæ boni presentiam non supponit, sed causat: sicut enim intuitio purè speculativa objectum præsens non causat, sed causatum supponit; quæ verò practica est, causat presentiam objecti, ut in tractatu de scientia Dei fuse declaravimus: ita de delectatione dicendum est. Usus tamen non est delectatio in rigore; quia in hac quiescit appetitus; in usu autem non quiescit voluntas, sed ad finem tendit.

Objicies quartò: In brutis, præter affectum;

Tom. III.

A quo appetitus aliquid appetit, non requiritur alius actus applicans potentiam exequentem ad opus: Ergo neque in nobis, posita electione, alius actus voluntatis ad applicandum alias facultates requiretur.

Respondentaliqui, negando Antecedens: dicunt enim posse distingui duos actus in appetitu brutorum; unum quò appetunt bonum delectabile sibi conveniens & proportionatum; alterum quò moventur quoad executionem ad illud: quia tamen totum hoc faciunt ex instinctu naturæ; propriè non utuntur, sicut nec eligunt.

B Respondeo tamen, dato Antecedenti, negando Consequentiam, & paritatem: brutum enim ducitur impetu & instinctu naturæ ad exequendum; homo autem arbitrio & ratione, & cum quadam proportione & commensuratione ad finem, & ad circumstantias hic & nunc occurrentes, juxta quas dispensat efficaciam, conatum, & applicationem suam, ut sit major aut minor; juxta exigentiam difficultatum & negotiorum; & ideo talis applicatio, seu usus, debet esse actus voluntatis activè utentis & applicantis; non verò solius facultatis motæ & applicatæ; debet etiam esse distinctus ab electione, quia post electionem medij adhuc est in arbitrio & potestate voluntatis ipsam executionem modificare, & temperare magis vel minus, juxta circumstantias occurrentes, & exigentiam finis.

C Objicies quintò: Electio est volitio efficax mediorum: Ergo per seipsam sufficiens est ad eorum executionem; & sic inutilis est usus activus, quò potentia exequentes applicentur ad opus.

D Sed nego Consequentiam: Electio enim non dicitur efficax volitio mediorum; eò quod ipsa sola absque alio actu intellectus & voluntatis sufficit, ut media executioni mandentur, sed quia ad ipsam infallibiliter sequitur imperium in intellectu, & usus in voluntate, quò applicantur potentia ad exequendum quod electum est; sicut ad intentionem efficacem sequitur infallibiliter electio mediorum.

Objicies ultimò: Voluntas per solam electionem movet & applicat intellectum ad eliciendum actum imperij, qui usum activum præcedit: Ergo etiam supposita electione potest voluntas absque actu distincto uti potentia exequentibus, & ipsas ad operationem applicare.

E Respondent aliqui ex nostris Thomistis, negando Antecedens: existimant enim quod ut voluntas utatur intellectu ad imperandum, requiritur actus distinctus ab electione, non minus quam ut utatur potentia executiva.

Sed hæc solutio & doctrina displicet: Primò quia D. Thomas hic quæst. 17. art. 3. ad 1. sic ait: *Post determinationem consilij, quæ est judicium rationis, voluntas eligit, & post electionem ratio imperat ei per quod agendum est quod eligitur, & tunc demum voluntas alicujus incipit usum, exequendo imperium rationis.* Ubi S. Doctor enumerans suo ordine actus concurrentes ad opus, post electionem ponit imperium, non enumerando alium actum voluntatis, medium inter electionem & imperium, quò voluntas applicet intellectum ad imperandum: Ergo ut voluntas utatur intellectu ad imperandum, non requiritur actus distinctus ab electione. Idem sentire videtur Damascenus libro 2. fidei cap. 22.

Bb ij

dicens: *Voluntas post electionem, impetum facit ad operationem, & postea utitur*: nam ut interpretatur D. Thomas loco citato, in argumento *sed contra*, per impetum intelligit imperium.

31 Secundo: Electio & usus circa idem versantur: At licet in ordine reflexo possit dari electio de imperio, distincta ab electione de mediis, si expressè à voluntate appetatur in ordine ad finem, in ordine tamen directo, non datur electio de imperio, sed solum de mediis: Ergo licet in ordine reflexo, possit dari usus ab electione distinctus, applicans intellectum ut imperet, in ordine tamen directo talis actus non exigitur.

32 Confirmatur: Voluntas non solum utitur intellectu ad imperandam, sed etiam seipsa ad eligendum: At tu voluntas in ordine directo se ad electionem applicet, non requiritur actus ab intentione distinctus: Ergo ut applicet intellectum ad imperandum, non est necessarius actus ab electione distinctus.

33 Tertio: Si ad actum imperij praequireretur usus aliquis activus ex parte voluntatis, ab electione distinctus, deberet ex parte intellectus præcedere aliud imperium, regulans huiusmodi usum: Sed hoc dici nequit, alioquin ad istud imperium requireretur alius usus, & sic in infinitum: Ergo nec illud. Sequens probatur: Non aliaratione probatur necessitas imperij, distincti à iudicio regulante electionem, ad applicandum potentias, exequentes ad opus, nisi quia ad ralem applicationem requiritur actus ab electione distinctus: Ergo si ut applicetur intellectus ad imperium, necessarius sit usus distinctus ab electione, requireretur etiam imperium à iudicio regulante electionem distinctum.

34 Hæc ergo solutione prætermittens, melius respondetur ad argumentum, concessò Antecedente, negando Consequentiam & paritatem. Ratio discriminis est, Primum quia in exequendo major reperitur difficultas, quam in imperando: unde licet voluntas ad applicandas potentias exequentes ad opus, novo actu ab electione distincto indigeat, non tamen ad applicandum intellectum ad actum imperij. Secundo, ideo in voluntate ponimus actum distinctum ab electione, ut exequatur, & applicet potentias inferiores ad suas operationes; quia in mediis, ut ad ordinem executionis spectantibus, diversa est ratio appetibilitatis, quam supra explicuimus, quæ ratio, cum de imperio non militet, non est cur actus ab electione distinctus, necessarius sit, ut voluntas applicet intellectum ad imperium, sed ipsa electio, non præcisè quatenus est acceptio unius præ alio, sed quatenus ex vi prioris intentionis habet vim movendi intellectum, habebit rationem ulus virtualis in ordine ad actum imperij. Idem eam proportionem dicendum est de intentione, respectu consilij: nam illa est simul formaliter intentio, & virtualiter applicatio intellectus ad consultandum de mediis.

ARTICVLVS II.

Verum detur imperium in homine respectu suarum operationum?

S. I.

Præmittitur quod apud omnes est certum, & conclusio affirmativa statuitur.

CERTVM est, & constat ipsa experientia, imperium inter ipsos homines exerceri, quando unus est superior & prælatus, alter inferior & subditus: unde solum difficultas est, an præter illud imperium, quod regale & politicum appellatur, & ponitur in Principe vel Prælate ad gubernandos inferiores & subditos, aliud sit constituendum in quolibet homine, quò intellectus ex impulsu voluntatis denuntiet aliis potentis quid faciendum sit, ipsasque ad operandum moveat. Negat Vazquez hic disp. 49. cap. 4. & Suarez lib. 1. de legibus cap. 4. num. 11. & disp. 16. metaph. lect. 6. Affirmant verò Thomista, & plures alii. Cum quibus

Dico, imperium non est solum constituendum in hominibus, respectu aliorum sibi inferiorum & subditorum, sed etiam in quolibet, respectu sui ipsius, suarumque operationum. Ita D. Thomas 2. 2. quæst. 83. art. 1. ubi ait: *Ad rationem pertinet non solum imperare inferioribus potentis, & membris corporis, sed etiam hominibus & subditis*. Quibus verbis duplex imperium in homine agnoscit, unum politicum, in ordine ad alios homines sibi inferiores & subditos; & aliud monasticum, in ordine ad potentias inferiores, & membra corporis. Unde hic quæst. 17. art. 1. sic habet: *Tunc demum voluntas aliquis incipit vti, exequendo imperium rationis: quandoque quidem voluntas alterius, cum aliquis imperat alteri: quandoque autem voluntas ipsius operantis, cum aliquis imperat sibi ipsi*. Et articulus sequentibus docet actus voluntatis, appetitus sensitivus, & membrorum exteriorum, subdi imperio rationis, & posse ab illa imperari. Idem colligitur a D. Augustino libro 8. confess. cap. 9. ubi sic ait: *Imperat animus, & movetur manus; & tanta est facilitas, ut vix à servitio discernatur imperium*.

Favet etiam Aristoteles 6. Ethic. cap. 10. lect. 37. apud D. Thomam, ubi synesim vel sagacitatem distinguit à prudentia, quia synesim vel sagacitas est iudicativa, prudentia verò præceptiva. *Non autem* (inquit) *idem sagacitas & prudentia: prudentia namque præceptiva est, finis enim ipsius est, quid nam sit agendum aut non agendum præcipere; sagacitas verò iudicativa est solum*. Unde cum agat sibi de prudentia monastica, quæ ordinatur ad proprios actus, & quæ ut ibidem cap. 8. *querit atque prospicit proprium bonum, sentit finem huius esse, quid sit agendum vel non agendum hominiliam habenti præcipere, ac proinde imperium dari in homine respectu suarum operationum, & non solum respectu alterius hominis sibi inferioris & subditi*.

Næque valet quod ait Vazquez, Aristotelem per præceptum non intelligere proprie actionem imperandi, sed iudicium quò prudentia præscribit id quod agendum est, in quo se habet iustar magistri imperantis & præcipientis; &